

נסיעה לרוסיה

עפרה טאוס מספרת על נסיעתה

יום אחד ראיתי ידיעה קטנה בעתון, כמה שורות בלבד, בה נאמר שעולים מרוסיה לא רק שאינם מופנים לקיבוצים אלא אפילו מונעים מהם להגיע אלינו, וזאת למרות ששליחי התק"ם נמצאים ברוסיה ומלמדים עברית, החלטתי שהייתי יכולה לתרום רבות בשליחות כזו. התחלתי לחקור והגעתי למזכירה בתק"ם שמטפלת בנושא.

להפתעתי הדבר הראשון שהיא אמרה לי היה שעלי למצוא בת זוג וזאת משום שתקופת השהות יחד היא ארוכה ובני זוג שאינם מסתדרים זה עם זה יכולים לגרום להפסקת השליחות, אחרי גישושים ושאלות הגעתי ל... אחותי, שגם היא מורה ושהסתבר שבלי כל תאום בינינו, המחשבה שצריך לעזור לעולים מרוסיה קיננה גם בה. חשובה חיובית קיבלנו אחרי 3 חודשים, שבמהלכם, הסתבר, חקרו אודותינו בכל מקום. וכאן התחילו התידרוכים את מי נפגוש, מה נעשה, מה צפוי וכו', למרות שכל הזמן דובר על הוראת עברית, הבנו שבעצם מדובר על הבאת "פיסה קטנה של ישראל" ליהודים ברוסיה.

כשידענו מה צפוי לנו, התחלנו להכיר את ספרי הלימוד, להכין מערכי שעורים והרצאות ממש כמו לבית ספר, אבל זו הייתה רק ההתחלה; הסתבר לנו שאת כל עזרי הלימוד- החל ממקרנים, שקופיות, וספרים, וכלה במחברות ועטים-עלינו להביא מהארץ. נוסף לכך הסתבר שכל מה שרק חשבנו עליו כמצרך בסיסי ביותר- נרות, גפרורים, חומרי נקיון, נירות טואלט מפות ניר לבנות וכו' וכו', אם רצינו שיהיו ברשותנו- היה עלינו להביאם מהארץ- שם אין להשיג כלום... לא פלא שהגענו לבן גוריון עם 130 ק"ג מטען.

היעד שלנו הייתה העיר דניפרופטרובסק. עיר הנמצאת בדרום אוקראינה על גדות הדנייפר, עיר של תעשיות פלדה- מטוסים נשק, חותכים וכו' , שהייתה עד לפני כשנתיים עיר סגורה, זו הסיבה שאין להשיג- עד היום- אף מפה של העיר. בעיר 1.250.000 תושבים מהם כ-100.000 יהודים, שאגב תופסים את המישרות החשובות ביותר בעיר. לא כולם מצהירים על יהדותם ופעילים, אבל לפחות 1000 לומדי עברית, שבדרך כלל הם אלו שכבר החליטו ונרשמו לעליה עם כל הכרוך בכך: פיטורים מהעבודה (או לפחות רמז עבה שרצוי להתפטר), אישור מהעירייה שמוותר ליהודי לעזוב את המקום, אישור נסיעה הניתן רק במוסקווה, דבר המצריך כ-4 ימים, אישור של כל בני המשפחה (כולל למשל סבים) שאין להם התנגדות ליציאה, וחשלום של 700 רובל לנפש (כשמשכורת ממוצעת אינה עולה על 85 רובל לחודש). בנוסף לכך- בגלל המספר הרב של יהודים המבקשים לצאת, יש קושי להשיג כרטיסי טיסה : , באוגוסט- , נמכרו כרטיסים ליוני 1991 וגם זה בערבון מוגבל, כי כשפרץ משבר כוויית, החליטו שבגלל המצב תפסק מכירת הכרטיסים עד הודעה חדשה. ככלל: יש הגבלה גדולה על הוצאת רכוש, אסור להוציא דברי ערך, או מוצרים שלא יוצרו בבריה"מ, נוסף לכך המשלוח נמשך לפחות 3-4 חודשים, דבר שמוותר בפני העולה הפוטנציאלי שתי אפשרויות: לחיות בלי רהיטים ברוסיה , או לשלוח את הרהיטים לקראת יציאתו ואז- לחיות בארץ כמה חודשים בלא כל ריהוט. כל הקשיים הללו, בנוסף לידיעה הברורה שיהיו להם בארץ קשיי פרנסה ומצוקת דיור לא מרתיעים את היהודים, ורבים מאד נרשמו לעליה. כשהיננו על כך, התברר שהם יודעים בברור שהם יושבים על לוע הר געש; הפרסטרויקה נתנה דרור לא רק לרגשות הלאומיים של היהודים אלא של רגשות אחרים, ביניהם אנטישמיות, שכזכור היתה נפוצה מאד באוקראינה.

גם המצב הכלכלי הוא כזה שמי שלא היה שם-קשה לו להאמין. הדירות נראות מבחוץ כאילו עומדות להתמוטט, וגם בפנים המצב אינו טוב יותר. הדיור בחלקו משותף. באחד המקומות בו ביקרנו, מחלקת משפחה את הדירה עם 3 משפחות נוספות והדבר כולל גם את השרותים ואת המטבח הנמצאים באיזור המרכזי. כך זה בכל הבנינים שניבנו בחקופה מסוימת ונקראים "בתי סטאלין". והקניות- תור לסיגריות, תור לנייר טואלט, תור ליון ותור למחברות, קרו מקרים שבאוקראינה, שהיא ביסודה ארץ עשירה ופוריה מאד, לא היה לחם, בעצם לחם היה רק דלק למשאיות להובלה הלחם- אין... והלחם עצמו נרקב במאפיות. החנויות ריקות. למשל ביקרנו בחנות נעליים שכל המלאי שלה הסתכם ב-4 זוגות נעליים בלבד.

בשביל דלק למכונית צריך לפעמים לעמוד 3 ימים בתור. ואלה רק דוגמאות לעוני הנראה בכל מקום.

לעומת זאת השווקים (שבהם נמכרים בהם מוצרים מגינוחיהן הפרטיית של התושבים) שוקקים, ובכלל הסיור בשווקים הוא מענין ומיוחד מאד ניתן לראות שם נשים זקנות שבאו למכור את כל תוצרת גן הירק שלהן שמשחכמת ב-10 צנוניות וכמה ראשי כרוב, או בצנצנת חלב שהן מוכרות ממנה כוסות בודדות מדי פעם, כשגומרות למכור את תוצרתן- הולכות הביתה. מפגיע לנו לחשוב- אבל בשווקים המוצרים יקרים יותר.

זוהי באופן כללי המסגרת החיצונית של השיעורים שלנו, על הלימודים ועל התלמידים והרבה מהקורות אותנו במשך התקופה שהיינו שם יסופר בעלון הבא.

עפרה טאוס